

עוצם עין אחת | אריק, איפה בניך?

רשמים מביקור בתערוכה "אריק" של שגיא אזולאי

עוזי צור 16.11.2020 14:24

שגיא אזולאי, "אריק", אוצרת: מאיה במברגר, גלריה RAWART, תל אביב

תשעת ציוריו המרגשים של שגיא אזולאי בתערוכתו "אריק" ממשיכים את מסורת ציורי הדמות בחלון, שאחד מנציגיה הנודעים הוא ציורו של האמן הגרמני קספר דויד פרידריך מ-1822 המתאר דמות אשה העומדת בגבה ומביטה מהחלון החוצה. ואמנם יש בציורים של אזולאי, כמו בזה של פרידריך, מן ההתכנסות מרצון בבית פנימה כנגד המשיכה אל החוץ, וחשים את היופי והאיכות של הפרטים בשלם ואת החוץ הנשקף ממוסגר על ידי הפנים, אך גם את החוץ המשתקף בפנים. אך בניגוד לאשה בחלון של פרידריך, דמותו של אריק פגיעה (ישנה הרגשה שאם נתגב מאחוריו הוא יבהל) ובו בזמן נמשכת אל הפיתוי שבחוץ. הוא כמובן גם נושא מטען תרבותי מאוד מסוים שאזולאי משמר, ובו בזמן מסיט ומרומם אל פסגות האמנות, לכן היצירה משמעותית גם למי שאינו יודע מיהם צמד הבובות מתוכנית הטלוויזיה "רחוב סומסום", אריק ההרפתקן ובניך השמרן הגרים יחד באותו בית.

ציוריו של אזולאי אינם מעוררים את השאלה מה ומי רואה אריק בחלון והוא אינו מתווך בין הצופה לנוף, אולי כי אזולאי בורא הוויה שבה הפנים והחוץ אינם נפרדים אלא משלימים ותלויים זה בזה, כהוויה אחת המתקיימת לא רק כציר "נטורליסטי" אלא במין לימבו מומצא.

לפנינו ציור מעוצב ומסוגן באופן נוקשה כמעט ובו בזמן רווי ברגש, מפתיע, בתיאטרליות מופנמת. בסדרת ציורי אריק בחלון אזולאי מפקיק גם תחושה מופלאה של פניו המשתנים של הזמן, האופן שבו האור המשתנה משנה את פני החומרים, הדוממים, והמתח בין דמותו הסטואית של אריק למנעד השינויים המתחוללים סביבה.

אזולאי כמו מעביר את התבנית הבסיסית של הציורים, סורג התפנים ודמותו של אריק, מבעד למסננים שונים של תולדות האמנות בתבונה המוטמעת בשפתו. לפני שבאתי אל התערוכה ראיתי דימויים ממנה, אך רק במפגש פנים אל פנים עם הציורים אפשר היה לראות ולמשש את איכותם הפלסטית, את קרינתם הפנימית. אלו ציורים בשלים של מאסטר.

מופתיות התערוכה היא לא רק בציורים עצמם אלא באופן הצבתם בחלל, ששני שלישים שלו ריקים ואפולוים ורק שלישי הפנימי, הרחוק, מואר ובו תלויים הציורים בח' רדוד, מקיפים קיר שנבנה במיוחד בקו שבין שני השלישים לשליש, משאיר רווח שווה מכל צד. הקיר סוכר חלק מהאור הנובע מהשליש שמאחוריו ומונע מהנכנס לחלל לראות את כל הציורים במבט אחד, כך משמר תחושת אינטימיות.

"אריק הראשון" הוא במידת מה הדגם של כל יתר הציורים. הוא עומד בגבו אלינו, אזוניו הבולבוסים זקורות לצדדים מראשו הפחוס, שערו השחור זקור והוא לובש ז'קט ג'ינס כחול; מקרוב אפשר כמעט למשש את האריג. הוא עומד בתבנית החדר, שהיא תצרך שימושי ומופשט גיאומטרי כאחד. לפניו השלד לציורים כולם אך גם בו יתחוללו שינויים: מלבן הקיר האנכי משמאל, עומק משקוף החלון, צלב העץ המחלק את פתחו לארבעה (הצלב שאריק נושא שוב ושוב כנגד מהותו העולצת) וקצה מסעד המיטה המציץ מימין כנגד קצה הצלב והחלון. כשמקצה המסעד מזדקרת מנסרה ריבועית מאורכת שבראשה מגולף כדור מושלם. מוטיב נוסף החולף בכל הציורים הוא אימרת וילון כמעט שקוף התלוי רך וגלי לכל אורכו העליון, פרט המאפשר לבחון את איכות הציור של אזולאי באופן שבו הוא ממחיש את חומריות הדוממים הגלויים מבעד לוילון ואת תחושת האור הגלוי והמסונן.

אריק ניצב כנגד העולם שבחוץ שכאן הוא ריקנות מוחלטת, מלבני אור בהיר עמום ומעורר בו בזמן, אין המעורר תוגת ציפיה חסרת שחר בחדר פנימה. מקרוב אפשר להבחין שלאור הסוגר על מתאריו של אריק והתפנים יש עובי ונוכחות פיזולית מגולפת המעמיקים את עוצמת הציור.

"אריק השני" הוא אריק קסום במיוחד. סצינה לילית המתרחשת באותו חדר ובאותה תבנית אך בשינוי תאורה ואווירה. אריק לובש פיג'מה בדוגמה של משולשים ומרובעים שחלקם מזדהר באפלה באור פלורסצנטי תכלכל, כך הם משוחחים עם צבא השמים שמבעד לחלון. צדודית המשקוף וצלב החלון מוארים באור של ירח לא נראה. יפה במיוחד חומריות הלילה מבעד לכנף הווילון.

"אריק השלישי" מתרחש באביב, כשמסך נוקדני של מרגניות מתעופף כתחרה עדינה על רקע שמי פסטל ורדרדים המבשרים תקווה אנינה. שערו השחור של אריק מסורק למשעי.

ב"אריק הרביעי", במעשה קסם אמנותי, אזולאי מפרק את תבנית הציור ובוולל את הפנים והחוץ. הוא משאיר לאריק את צלב החלון ומנסרת המיטה והכדור בקצה, ועלים בגווני אפור כטקסטיל מודרניסטי מתפתלים במרחב הפרוץ ועל גבו של אריק.

"אריק החמישי" שוב מתרחש בלילה. זהו לילה נטול כוכבים ורק השתקפות רפאים של פניו בזגוגית מביטה בו מבחוץ (זו הפעם היחידה שאנו רואים את פניו הגרוטסקיות אך אנושיות ביותר) והיא עצובה ומפוחדת. אריק לבוש ברדס כהה שכתפו מכוסה כוכבים סינטיטיים.

"אריק השישי" לובש חולצת פסים קיצית במנעד צבעים חם כנגד אור שקיעה בוערת שהלילה מחלחל בה עדין. יש לשים לב לחומריות העץ המודגשת שאזולאי מעניק לקיר, לאישונים האפלים הנפקחים בזרימה העצית.

ב"אריק השביעי" אריק נעלם לגמרי ונותרו רק משקוף וצלב החלון ומוט המיטה כנגד מסך העלים האפורים בדגם המצעים, שערפל לבן ממוסס את ממשותם ומחדד את הגיאומטריות של שרידי התפנים.

הסוודר לגופו של "אריק השמיני", החרוש תלמים, כמו עולה באש מאור השמש המחמם את המופשט הגיאומטרי של פנים החדר.

ב"אריק התשיעי" כמו מתנגן מחזור שירי החורף של שוברט. נטיפי קרח חדים תלויים בחלון, פתותי שלג מנקדים את נוף העננים המסוגגנים. בפנים, הווילון מרכז מעט את הנטיפים, הקירות עוטים קורות עץ, ואריק לבוש ברדס חורפי שיש בו משהו מטקסטורת שמלת "האשה בחלון" של פרדריך. האור האפרפר הקר מדגיש את התוגה הקורנת מחמימות יישותו הסימבולית שברא אזולאי.

(עד 5.12)